

SPOROČILO ZA JAVNOST

»Alkohol ne sodi v šolo – niti po zadnjem zvoncu«

Ljubljana, 10. septembra 2026 – Slovensko združenje za kronične nenalezljive bolezni (ZKNB) izraža resno zaskrbljenost zaradi novega predloga spremembe Zakona o omejevanju porabe alkohola (ZOPA-B), ki je bil včeraj vložen v zakonodajni postopek po skrajšanem postopku. Predlog bi omogočil prodajo in ponudbo alkoholnih pijač v objektih in na zemljiščih, kjer se opravlja dejavnost vzgoje in izobraževanja, kadar ta dejavnost v tistem času ne poteka. Predlagana sprememba zakona o omejevanju porabe alkohola bi oslabil pomemben javnozdravstveni standard in prispevala k še večji normalizaciji alkohola prav v okolju, ki bi moralo otrokom in mladim sporočati ravno nasprotno. Predlog so vložili poslanke in poslanci SDS, NSi, SLS, Fokusa, Demokratov in Resnice.

Veljavni zakon prepoved prodaje alkohola veže na **prostor**, kjer se opravlja dejavnost vzgoje in izobraževanja, predlagana novela pa bi jo omejila zgolj na **čas**, ko ta dejavnost dejansko poteka. Na prvi pogled se lahko predlog zdi pragmatičen, saj predlagatelji poudarjajo predvsem potrebe lokalnih društev in organizatorjev prireditvev, ki pogosto uporabljajo šolske telovadnice ali druge šolske prostore. Toda šolski prostori so za različne dogodke lahko odprti že danes. Pravo vprašanje zato ni, ali naj se v šolskih prostorih odvijajo kulturne, športne, gasilske ali druge lokalne prireditve, temveč **zakaj bi morala biti prodaja alkohola njihov nujni sestavni del**.

Šola ostane šola tudi takrat, ko ni pouka

Preventivna znanost že dolgo opozarja, da na vedenje otrok in mladostnikov ne vplivajo samo neposredne prepovedi, temveč tudi okolje, zgled odraslih in družbene norme – torej predstave o tem, kaj je v družbi običajno in sprejemljivo.

Če alkohol v šolskem prostoru postane normalen del družabnih dogodkov, država pošilja protislovno sporočilo: dopoldne otroke učimo o tveganjih rabe alkohola,

zvečer pa njegovo prodajo v istem prostoru predstavljamo kot povsem običajen del družbenega življenja.

»Preventiva ni samo to, da otroku preprečimo nakup alkohola. Preventiva pomeni tudi ustvarjanje okolja, v katerem alkohol ni predstavljen kot samoumeven del vsakega druženja. Šola ima vzgojno vlogo tudi takrat, ko ni pouka«, je povedal **Matej Košir, direktor Inštituta »Utrip« in vodja mreže »Preventivna platforma«**. Ob tem predlog zakona nikjer ne določa, da na teh dogodkih ne sme biti otrok ali mladostnikov. Pogojuje le, da v tem času ne poteka vzgojno-izobraževalna dejavnost. Na lokalnih prireditvah pa so pogosto prisotne celotne družine, kar še zmeraj vpliva na normalizacijo dojemanja alkohola med otroci in mladimi.

»Mokra kultura« ne bi smela biti izgovor: raba alkohola je resen javnozdravstveni problem

Raba alkohola je resen javnozdravstveni problem. V evropski regiji alkohol vpliva na približno 800.000 smrti letno¹, v Sloveniji je leta 2024 zaradi alkohola neposredno pripisljivih vzrokov umrlo 842 ljudi, kar pomeni, da je v povprečju dnevno zaradi posledic alkohola umrlo 2,3 osebe, od tega skoraj polovica pred 65. letom starosti. Ocenjeno je, da je alkoholu pri nas mogoče pripisati 6 % vseh izgubljenih let zdravega življenja.²

Večja dostopnost alkohola deluje v nasprotju z javnozdravstvenimi ukrepi

Med najučinkovitejšimi ukrepi alkoholne politike so prav omejevanje fizične dostopnosti alkohola, omejevanje prodajnih mest, cenovni ukrepi ter omejevanje trženja. Slovenija ima zaradi alkohola že danes veliko zdravstveno in družbeno breme. Predlog ZOPA-B gre v nasprotno smer: namesto zmanjševanja dostopnosti ustvarja novo izjemo in dodatne lokacije, na katerih bi bila prodaja alkohola dovoljena.

Mihaela Lovše, predsednica Slovenske zveze za javno zdravje, okolje in tobačno kontrolo poudarja: »V območje prostorov vzgoje in izobraževanja alkohol ne sodi. Kot družba moramo skrbeti za zdravje novih generacij in zgled odraslih ljudi, ki so

¹ WHO, 2024, dostopno 10. 9. 2026 na:

<https://www.who.int/europe/news-room/fact-sheets/item/alcohol-use>

² NIJZ, Zdravstveni statistični letopis Slovenije 2024, dostopno 10. 9. 2026 na:

https://nijz.si/wp-content/uploads/2025/12/3.3_Raba-alkohola_2024_Z-1.pdf

njihovi prvi vzorniki. Vzgojno-izobraževalne ustanove so vendarle tiste, ki kažejo pot in usmeritev tako mladim generacijam kot širši družbi in so kot take primarnega pomena in imajo zato pomembno vlogo pri spodbujanju zdravega življenjskega sloga.«

V Slovenskem združenju za kronične nenalezljive bolezni opozarjamo na argument predlagateljev, da se alkohol na nekaterih takšnih prireditvah že prodaja kljub sedanji prepovedi. Menimo, da kršenje oziroma pomanjkljiv nadzor nad zakonom ne more biti razlog za njegovo rahljanje. Če se predpis ne izvaja dosledno, je treba izboljšati nadzor, ne pa dosedanje kršitve spremeniti v dovoljeno ravnanje.

Paradoksalen datum: predlog vložen prav na mednarodni dan ozaveščanja o FASD

Predlog je bil v zakonodajni postopek vložen **9. septembra 2026**, na mednarodni dan ozaveščanja o spektru fetalnih alkoholnih motenj (FASD). Prav na ta dan je bilo v Sloveniji ponovno veliko govora o posledicah alkohola in o potrebi po zmanjševanju njegove normalizacije. Objavljeni so bili tudi novi slovenski podatki, po katerih je bilo alkoholu med nosečnostjo izpostavljenih od 5 do 11 odstotkov novorojenčkov.

»Skoraj groteskno je, da na dan, ko zdravstvena stroka opozarja, kako globoko je alkohol zasidran v naši kulturi in kakšne posledice ima lahko že pred rojstvom otroka, v zakonodajni postopek vlagamo predlog za dodatno normalizacijo prodaje alkohola«, se čudi **Franc Zalar, predsednik Slovenskega združenja za kronične nenalezljive bolezni in podpredsednik Društva za zdravje srca in ožilja Slovenije** ter dodaja: »Ne trdimo, da je predlagana sprememba neposredno povezana s FASD. Simbolika pa zelo dobro ponazarja temeljni problem slovenske alkoholne politike: na eni strani opozarjamo na škodo, na drugi strani pa iščemo nove izjeme, ki alkohol še tesneje umeščajo v vsakdanje družbeno življenje«.

Manca Kozlovič, predsednica Mladinske zveze Brez izgovora Slovenija, dodaja: »Včeraj je potekal dogodek v sklopu globalne akcije ob 9. septembru, ki ozavešča javnost o fetalnem alkoholnem sindromu (FAS) in spektru fetalnih alkoholnih motenj (FASD). Na dogodku so sodelovali različni strokovnjaki in strokovnjakinje ter osebe, ki se redno srečujejo s posledicami rabe alkohola v slovenski družbi. Predvsem smo včeraj naslavljali posledice, ki se kažejo v najranljivejših populacijah otrok in mladostnikov. Sprašujem se, kako je lahko izziv izvajanja dogodkov v

manjših krajih tako velik problem, da zanj ne moremo najti boljše in primernejše rešitve, ki ne vpliva negativno na zdravje otrok. Spremembe zakonodaje na področju javnega zdravja ne bi smele biti sprejete "po skrajšanem postopku", še posebej ne na področju alkohola, ki je največji javnozdravstveni problem v slovenski družbi. V državi z izrazito mokro kulturo in visoko stopnjo normalizacije alkohola potrebujemo jasne meje, razumevanje in odgovornost glede širšega problema tudi med odločevalci».

Lokalna skupnost ne potrebuje alkohola za povezovanje ljudi

V Slovenskem združenju za kronične nenalezljive bolezni podpiramo uporabo šolskih prostorov za kulturne, športne, dobrodelfne in druge dogodke lokalnih skupnosti, saj so prav šole pogosto pomembna središča družbenega življenja. **Toda povezovanje lokalne skupnosti ne bi smelo biti odvisno od prodaje alkohola.**

Močna lokalna skupnost se ne gradi okoli točilnega pulta. Šolske dvorane naj bodo odprte ljudem, športu, kulturi in druženju – ni pa nobenega razloga, da mora biti ob tem avtomatično prisoten tudi alkohol. »Druženja na takšnih prireditvah se običajno končajo z odhodom domov, večja fizična dostopnost alkohola v lokalnem okolju pa neposredno povečuje tveganje za vožnjo pod vplivom alkohola ter prometne nesreče. Alkohol v šolske prostore ne sodi, prav tako pa nikakor ne sodi za volan,« je opozoril tudi **David Razboršek, direktor Zavoda VOZIM.**

Poziv poslankam in poslancem

V Slovenskem združenju za kronične nenalezljive bolezni pozivamo pristojne ustanove ter poslanke in poslance, naj pri odzivu na predlog o spremembi zakona **pogledajo skozi prizmo javnega zdravja** in presodijo dolgoročne javnozdravstvene posledice predloga. Predlagana sprememba lahko vpliva na zdravje in kakovost življenja posameznic in posameznikov, vključno z najranljivejšimi skupinami, kot so otroci in mladi, nosečnice, kronični bolniki in starejši.

Vprašanje norm in vrednot

Gre za več kot vprašanje o organizaciji nekaj lokalnih prireditev. Gre za vprašanje, **kakšno normo glede alkohola želi država vzpostaviti v prostoru, katerega**

temeljno poslanstvo so otroci, mladostniki, znanje in zdrav razvoj. Šolske telovadnice, avle in drugi tovrstni prostori naj ostanejo odprti za življenje lokalnih skupnosti. A za to ni treba odpreti vrat tudi prodaji alkohola. Alkohol v šolo ne sodi – niti po zadnjem zvoncu.

Za vsa dodatna vprašanja in pojasnila smo vam na voljo prek elektronske pošte na info@sncda.si ali telefona **(031) 880 520** (Matej Košir).

Lep pozdrav,

Franc Zalar, predsednik Slovenskega združenja za kronične nenalezljive bolezni in podpredsednik Društva za zdravje srca in ožilja Slovenije

Matej Košir, direktor Inštituta »Utrip« in vodja mreže »Preventivna platforma«

Manca Kozlovič, predsednica Mladinske zveze Brez izgovora Slovenija

Mihaela Lovše, predsednica Slovenske zveze za javno zdravje, okolje in tobačno kontrolo (SZOTK)

Tomaž Gorenc, direktor Inštituta za zdravje in okolje (IZO)

David Razboršek, direktor Zavoda VOZIM